

Щодо запобігання і протидії корупції у діяльності регуляторних органів державного та місцевого рівнів

Клименко Олена Василівна, здобувач Державного науково-дослідного інституту МВС України

Корупція наразі є однією з проблем, які потребують першочергового вирішення, адже вона становить загрозу не лише демократії, реалізації принципу верховенства права, розвитку громадянського суспільства, а й національній безпеці держави. З огляду на це, потрібно створити дієву систему запобігання корупції, розробити комплексні заходи для протидії цьому негативному явищу, а також щодо виявлення та подолання причин і умов, що її породжують.

На міжнародному рівні Україна має репутацію корумпованої держави, про що свідчить її низький рейтинг за рівнем доброчесності, визначений за результатами досліджень, проведених протягом останніх років авторитетними міжнародними інституціями. Поглиблений аналіз проблеми протидії корупції свідчить, що її поширення в Україні обумовлено організаційно-правовими, економічними та соціально-політичними факторами. Крім того, подальша “тінізація” економіки породжує і характеризує рівень корупції, а кримінальна та адміністративна статистика констатує лише результати протидії цьому явищу. Складною залишається ситуація і в органах державної влади та місцевого самоврядування.

Зважаючи на те, що державна влада, як здатність держави приймати обов’язкові рішення та домагатися їх виконання, - явище цілісне, державний вплив на господарську діяльність за допомогою функції регулювання реалізується через усю систему представницьких та виконавчих органів державної влади на основі конституційного принципу розподілу компетенції законодавчої та виконавчої влади взагалі. Однак, слід зауважити, що нині державне регулювання є вкрай складним, обтяжливим та потребує зайвих витрат, і не лише коштів, а й часу суб’єктів господарської діяльності. Тому останні здебільшого хочуть відкупитися від держави, що висуває до них нераціональні, а нерідко й непосильні, вимоги. “Звісно ж: набагато легше “домовитися” з посадовою особою, яка державу власне й представляє. Саме в цьому випадку і виникає загроза корупції, яка за своєю природою є змовою з “третьою особою”. А можливість змови виникає тоді, коли не існує офіційної та взаємовигідної угоди між державою і підприємцем, за якою держава гарантує йому сприятливі умови для діяльності, а підприємець, наприклад, бере на себе зобов’язання справно сплачувати податки [1].

Практика підтверджує таку закономірність: що складнішим є регуляторне середовище для ведення господарювання на центральному й регіональному рівнях - дозвільно-погоджувальні, митні процедури, оподаткування, оренди, землекористування - то більше підстав отримують посадові особи органів влади для вимагання хабарів у тій чи іншій формі та вчинення корупційних дій [2]. Тому потреба у створенні реальних механізмів

запобігання та протидії корупції зумовила необхідність прийняття низки нормативно-правових актів, спрямованих на попередження та боротьбу з корупційними діяннями. Започаткований у 2014 році процес реформування вітчизняного антикорупційного законодавства має чітку антикорупційну спрямованість щодо судової, фіскальної, адміністративної реформ, вдосконалення механізму доступу громадян до публічної інформації та отримання безоплатної правової допомоги тощо. Однак ситуація яка склалася наразі в Україні у сфері регуляторної діяльності, зважаючи на всі тяжкі випробування, які випали на її долю, є проблемною, і ефективне просування перетворень та протидія корупції набувають доленосного значення.

Наразі потрібні рішучі кроки, конкретні заходи та механізми запобігання і протидії корупції, спрямовані на усунення регуляторних, адміністративних бар'єрів, які перешкоджають ефективному веденню господарської діяльності, зокрема щодо ліцензійних і дозвільних процедур регулювання господарської діяльності; процедур технічного регулювання господарської діяльності; процедур державного нагляду (контролю) щодо регулювання господарської діяльності; процедур митного та податкового регулювання господарської діяльності; покращення позицій України у рейтингу ведення бізнесу; зниження адміністративного тиску на суб'єктів господарської діяльності та ін.

Для визначення основних шляхів та способів розв'язання вказаної проблеми потрібно: по-перше, визначити причини і умови, що сприяють виникненню корупції, усунути фактори, що призводять до її виникнення та негативних наслідків; по-друге, постійно підвищувати рівень довіри громадян до регуляторних органів; по-третє, запроваджувати систему моніторингу ефективності антикорупційних заходів.

Основними шляхами реалізації запобігання та протидії корупції в регуляторних органах України є: 1) повідомлення про виявлені факти вчинення корупційних правопорушень спеціально уповноваженим суб'єктам у сфері протидії корупції, керівництву та колективу підприємства, установи чи організації, в яких були вчинені ці правопорушення, а також громадськості; 2) подання запитів та одержання від органів державної влади та органів місцевого самоврядування в обсягах та порядку, не заборонених законом, інформацію про діяльність щодо запобігання і протидії корупції; 3) проведення, замовляння проведення громадської антикорупційної експертизи проектів регуляторних актів, подання за результатами експертизи пропозицій до відповідних органів державної влади; 4) внесення пропозицій суб'єктам права законодавчої ініціативи щодо вдосконалення законодавчого регулювання відносин, що виникають під час здійснення регуляторної політики у сфері господарювання; 5) проведення заходів щодо інформування населення з питань запобігання і протидії корупції у діяльності регуляторних органів; 6) здійснення громадського контролю за виконанням законів регуляторними органами у сфері запобігання і протидії корупції, з використанням при цьому таких форм контролю, які не суперечать законодавству.

Окремо варто звернути увагу на слабкість і нерозвиненість функції внутрішнього контролю в регуляторних органах як державного, так і місцевого рівнів, що істотно впливає на стан корупції. Його неефективність проявляється, насамперед, у відсутності у більшості регуляторних органів обов'язку щодо контролю за дотриманням правил професійної етики та антикорупційного законодавства їх співробітниками. Внутрішній контроль повинен здійснюватися, насамперед, керівництвом органу. При цьому, інструменти перевірки варто використовувати не лише для покарання порушників, а й для профілактики порушень та удосконалення діяльності регуляторних органів.

Як свідчить практика у багатьох випадках вимоги Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» щодо підготовки аналізу впливу регуляторних актів, відстеження їх результативності не виконуються, або виконуються формально, а неналежна увага до регуляторної діяльності в цілому призводить до системного браку ресурсів, які повинні спрямовуватися на професійну підготовку та впровадження регуляторних актів. З метою запобігання та протидії корупційним проявам у сфері регуляторної діяльності необхідно створити Єдиний загальнодержавний реєстр регуляторних актів, куди включати тексти регуляторних актів, аналізи їх регуляторного впливу, звіти про відстеження результативності, хронологію процесу розробки, прийняття та відстеження регуляторних актів органами державної влади та місцевого самоврядування. Крім того, потрібно передбачити створення регіональних та галузевих реєстрів регуляторних актів у межах загальнодержавного, а також забезпечити обов'язковий вільний доступ до Єдиного загальнодержавного реєстру регуляторних актів в мережі Інтернет. Також потрібно законодавчо передбачити можливість подання заяв, клопотань до органів державної влади та місцевого самоврядування у форматі електронних документів та зобов'язати регуляторні органи розглядати електронні документи, подані суб'єктами господарювання та громадянами, нарівні з документами на паперових носіях. Поряд з цим, необхідно створити при всіх органах влади, які наділені повноваженнями з розробки і видання регуляторних актів, спеціальні регуляторно-ревізійні комісії на паритетних засадах за участю суб'єктів господарювання і представників громадськості з метою відстеження результативності дії всіх виданих ними регуляторних актів, які зачіпають інтереси суб'єктів господарювання та громадян, а також для скасування діючих регуляторних актів, які були прийняті з порушенням процедур. Містять корупційне підґрунтя чи не досягли задекларованих цілей і мають обґрунтовано неефективні результати. Спеціальні регуляторно-ревізійні комісії мають здійснювати підготовку пропозицій щодо удосконалення регуляторного середовища у відповідних секторах і сферах регулювання; удосконалення практичних механізмів реалізації засад державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності.

Необхідно також створити при Президенті України Експертно-апеляційну раду у сфері регуляторної політики органів влади всіх рівнів для

оперативного і кваліфікованого перегляду і задоволення скарг громадян на порушення їхніх прав на участь в державному управлінні. На нашу думку, в державному бюджеті України та в місцевих бюджетах слід передбачати обсяг фінансування достатній для здійснення фахової підготовки, впровадження регуляторних актів, а також відстеження їх результативності.

Отже, прибравши неефективні регуляторні перепони, держава сприятиме збільшенню підприємницької активності. Суб'єкти господарювання отримають додатковий імпульс для підвищення своєї ефективності, що стане передумовою до зростання доходів бюджету держави через збільшення бази оподаткування.

Список використаних джерел:

1. Глібіщук Я. Нова регуляторна політика має подолати корупцію / Я. Глібіщук // 100 тисяч. - 2000. - № 19-20. - С. 2-3.

2. Корупція в повсякденному житті суб'єктів підприємництва та роль громадських організацій у процесі її подолання // МГО Міжнародний Комітет захисту прав людини. Департамент по боротьбі з корупцією [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://sites.google.com/site/committekiev>.